Hierin ligt dan ook het principieele verschil tusschen de Zwingliaansche en de Calvinistische opvatting van het Avondmaal, en men kan Calvijn wel geen grover onrecht aandoen, dan wanneer men zijn Avondmaalsopvatting wijt aan zijn speculatieve, scholastische denkrichting, gelijk Prof. Gooszen beweert. Wanneer Calvijn tegen Zwingli's opvatting van het Avondmaal opkwam, dan was dit niet alleen op grond eener juistere exegese van de Schriftplaatsen, die door Zwingli mishandeld waren, maar vooral omdat deze opvatting hem »profaan« toescheen, omdat daardoor de innerlijke kracht en de waarheid van het Sacrament geroofd werd, omdat Zwingli niets anders overhield dan een »undum signum«, een bloot teeken en beeld, maar waaraan de »veritas sacramentis«, de waarheid van het Sacrament, ontbrak. En zoo weinig is Calvijn's Avondmaalsopvatting vrucht van zijn speculatief denken, dat bij telkens tegenover Zwingli zich beroept niet alleen op de Schrift, al blijft dit voor Calvijn de hoofdzaak, maar ook op hetgeen hij zelf bij het Avondmaal genoot en ondervond. Hij voelde, dat hij bij het Avondmaal werkelijk gemeenschap met Christus had; maar hoe deze gemeenschap plaats vond, was hem eene verborgenheid, waarvan hij zelf moest belijden, dat ze »door zijn verstand niet kon begrepen noch door zijn woorden verteld kon worden en die hij meer ervoer dan verstond« (Institutie IV, 17, 32) of gelijk hij aan Petrus Martyr schreef: »hoe het geschiede, gaat den kleinen maat van mijn verstand zeer verre te boven; ik bewonder daarom meer deze verborgenheid, dan dat ik mij moeite geef om het te begrijpen«. (Brief van 8 Aug. 1555). Indien ergens de mystieke kant van Calvijn's theologie op den voorgrond treedt, dan is het dus juist bij zijn Avondmaalsopvatting. Ze draagt dan ook allerminst een speculatief en scholastisch karakter, maar ze wortelt in Calvijn's gemoedsleven en staat in het nauwste verband met Calvijn's belijdenis van de »mystieke unie« of de verborgen eenheid tusschen Christus en de geloovigen.

Het schijnt mij daarom ook niet billijk, wanneer men soms zelfs van gereformeerde zijde met zekere instemming de woorden van Utenhove aanhaalt, dat Calvijn, wanneer hij over het Avondmaal sprak, van duistere en raadselachtige uitdrukkingen zich liever onthouden moest. Wie de Zwingliaansche Avondmaalsopvatting deelt, heeft geen de minste moeite om het Avondmaal te verklaren en kan de zaak zoo klaar en duidelijk mogelijk voorstellen, omdat het mysterie dan uit het Avondmaal weggenomen wordt. Maar wie met Calvijn in het Avondmaal een wondere verborgenheid ziet en smaakt, die worstelt met woorden en beelden, om deze verborgenheid uit te drukken, maar belijdt toch ten slotte, dat hij meer aanbidden en genieten, dan begrijpen kan. Zoo is het niet alleen met de verborgenheid van het Avondmaal, maar met elk mysterie der Christelijke religie; met het mysterie der Drieëenheid, met het mysterie van Christus vleeschwording, met het mysterie van de verzoening aan het kruis. Al ons menschelijk spreken over deze mysteries blijft altoos stamelen, en na al wat we er van gezegd hebben, moeten we nog met den Apostel Paulus uitroepen: »O diepte des rijkdoms, beide der wijsheid en der kennisse Gods; hoe ondoorzoekelijk zijn zijne oordeelen en hoe onnaspeurlijk zijn zijne wegen«. Maar al heeft Calvijn in diepen ootmoed dit ook ten opzichte van de verborgenheid van het Avondmaal beleden, daarom kan toch niet gezegd worden, dat Calvijn's Avondmaalsopvatting zelf zoo duister en onbegrijpelijk was. Integendeel, wat Calvijn over het Avondmaal heeft geleerd, is wel zeer diepzinnig, maar hij bezat de gave om ook de diepste gedachten zoo klaar en duidelijk voor te stellen, dat aangaande zijn eigenlijke bedoeling wel geen de minste twijfel kon overblijven. Daarbij komt, dat Calvijn nooit eenige poging heeft aangewend om door allerlei voor tweeërlei uitlegging vatbare termen degenen, die het feitelijk niet met hem eens waren, te winnen of een verzoening teweeg te brengen tusschen Zwingliianen en Lutherschen, zooals Bucer en anderen wel gepoogd hebben. Calvijn is altoos oprecht en eerlijk voor zijn gevoelen uitgekomen; hij heeft nooit getracht zijn eigenlijke meening achter een behendig woordenspel te verbergen. En wat hij over het Avondmaal geleerd heeft, is, voorzoover dit bij een mysterie mogelijk is, dan ook zoo klaar en helder als kristal. Natuurlijk dat degenen, die van geen mysterie bij het Avondmaal weten willen, en veel liever hadden gezien, dat Calvijn de nuchtere, platvloersche en rationalistische Avondmaalsopvatting van Zwingli gehuldigd had, hem van »duisterheid« beschuldigden; maar de oorzaak daarvan lag niet bij Calvijn, maar veeleer bij degenen, die het met Calvijn's opvatting niet eens waren en hem daarom »duister« noemden.

DR. H. H. K.

Voor Kootwijks scholen.

In hartelijken dank ontvangen: Van den heer W. Haaksma te Amsterdam, kas-saldo eener Vereeniging, *f* 43.87; van N. N. te 's-Hertogenbosch *f* 1; verzameld door mej. J. V. te Apeldoorn *f* 11.50; door Dr. Hoekstra te Arnhem, een dankoffer van eene zuster der Gemeente, *f* 10; van mevr. de wed. Ds. G. Vlug te Putten *f* 2.50; letter D. B. wissel *f* 1; mej. M. L. te Oost-Kapelle 20 Nov. 1883—1913 *f* 25; van mevr. Da Costa-van den Bergh te Amst., als dochter van den mede-oprichter der school, wijle Dr. W. van den Bergh *f* 25.

Ds. J. H. HOUTZAGERS.

Leestafel.

MRS. LITTLE (ZUSTER SNOFLINGA) HEILIG MORTEN (THE LADY OF THE DECORATION) vertaald door M. Middelkoop, Geautoriseerde uitgave. P. Dz. Veen, — Amersfoort.

In Maart van 1906 verscheen bij de Firma HODDER AND STOUGHTON te NEW-YORK, van de hand van MRS. LITTLE »THE LADY OF THE DECORATION".

Deze roman in briefvorm had in Amerika en ook in Engeland zooveel aftrek, dat hij in het begin van dit jaar voor den 22sten keer is herdrukt en er nog, zooals onlangs »THE NEW-YORK TIMES berichtte, »geen dag voorbij gaat, zonder dat minstens duizend exemplaren worden omgezet«.

THE LADY OF THE DECORATION is bovendien vertaald in Zweden en Duitschland, en ten onzent gaf MEVR. VAN HEUVELINCK reeds vroeger er een bewerking van onder den titel: LANGS MOEILIJKEN WEG, bij H. Honig te Utrecht. Daartoe gemachtigd door HODDER AND STOUGHTON, gaf dezer dagen de uitgever P. Dz. Veen te Amersfoort de Hollandsche vertaling van MEJ. MIDDELKOOP als »geautoriseerde uitgave« in het licht.

Ik kan, omdat ik het oorspronkelijke niet bij de hand heb, over de juistheid dezer vertaling niet oordeelen, maar dat het daarmee wel in den haak zal zijn, laat zich afleiden uit de omstandigheid, dat wij hier met een geautoriseerde uitgave te doen hebben.

Op grond van eigen waarneming echter schroom ik niet het Hollandsche kleed, waarin MEJ. MIDDELKOOP dit geesteskind der Amerikaansche MRS. LITTLE of Zuster SNOFLINGA zooals haar schuilnaam is, gestoken heeft, een werk van taalvirtuositeit te noemen. Wel is het mij niet ontgaan, dat er nog een enkel steekje aan los is, zooals »*magische* droom« (p. 31); het uitvallen van »anders« achter »iemand« (p. 85) en een paar maal »ik ben druk« voor »ik heb het druk«, maar met dat al is het toch een bijzonder-passend en heel-mooi kleed.

De vorm sluit hier zoo eng om den inhoud, dat ge onwillekeurig denkt aan een goed geganteerd dameshandje.

Blijkbaar heeft de vertaalster zich met al het medegevoel van haar jonge ziel ingeleefd in het oorspronkelijk werk en toen zijn inhoud gereproduceerd in haar taal. En die taal is de heerlijk vrije en toch niet slordige, van alle onnatuurlijkheid losgemaakte en toch niet brute, eener met echt taalgevoel begaafde, in nieuwe literatuur veel-belezene.

* * *

'n »Verwikkeling« met daarbij behoorende »ontknooping« moet men in dezen roman van Zuster SNOFLINGA niet zoeken.

De situatie is aldus.

Een in weelde opgevoede, mooie Amerikaansche, die tot dusver »haar geheele leven getracht heeft het onaangename te ontgaan«, verlaat op aanraden van een ouder nichtje, haar woonplaats KENTUCKY om in JAPAN, vier jaar lang, onderwijs te gaan geven in een Zendingsschool.

Wat nu deze vijfentwintigtjarige, mondaine weduwe daartoe beweegt is de omstandigheid, dat haar leven verongelukt is. De dood had plotseling een einde gemaakt aan het huwelijk, en was voor haar de verlossing geweest van verontrachtzaming en vernedering. Arm geworden en daarom afhankelijk van haar rijke familie, wil zij thans »haar fortuin in vreemde landen beproeven«.

Een jonge dokter JACK, met wien ze van haar kinderjaren af is opgegroeid, heeft haar toen zij zestien was een email-horloge vereerd, — ik kom daar straks op terug. Al was hij haar niet onverschillig, toch heeft zij hem, toen hij haar, nu zeven jaar geleden, vroeg, laten loopen voor dien ander met wien zij zoo ongelukkig getrouwd is geweest. En JACK, van wien zij schrijft: »Hij mag dan ongodsdienstig zijn en spotten met de kerk en zoo, maar hij heeft het strengste, onbuigzaamste geweten, waarmee ik ooit in aanraking gekomen ben«, had nooit meer iets van zich laten merken.

Maar nu zij weer vrij is geworden, is JACK weer begonnen waar hij zeven jaar geleden geëindigd is.

Dan zij, de verongelukte, wil ook nu niet.

Omdat zij hem lief heeft, te lief, dan dat hij, de veelbelovende, voor haar zijn schitterende toekomst zou bederven.

Als zij in den vreemde is, mag hij, zoo laat ze hem beloven, zelfs niet aan haar schrijven. En JACK belooft, maar zegt haar tevens te zullen wachten, tot zij gereed is het leven opnieuw te beginnen, en dan met hem.

Den 16en Juni 1902 neemt ze afscheid van alles wat haar lief is en trekt de wijde wereld in, om haar strijd alleen verder te strijden. Haar strijd tegen eigen lichtzinnigheid en genotzucht. Want ze wil komen tot een nieuw leven van zelfbeheersching, plichtsbetrachting, zelfverloochening.

Haar wedervaren beschrijft zij dan in brieven aan haar nichtje, haar »trouwe kameraad«; in brieven, die zij, eerst op de zeereis en later van uit JAPAN, waar zij te HIROSHIMA aan de Zendingschool werkt, verzendt.

Deze brieven loopen over de jaren 1901—1905. In een er van vertelt zij, dat de kinderen der zendingsschool te HIROSHIMA een bijnaam voor haar verzonnen hebben. Omdat zij haar emaillhorloge voor een decoratie van den Keizer hielden, noemden zij haar: »De juffrouw met het Insigne«.

Dit heeft zuster SNOFLINGA den titel van: THE LADY OF THE DECORATION aan de hand gedaan. Maar MEJ. MIDDELKOOP zag terecht in, dat deze titel al heel weinig expressief was en koos daarom: HEILIG MOETEN.

Het heilig moeten; het moeten van den heiligen plicht, het vaak tegen neiging in moeten doen wat zij nu weet haar plicht te zijn en dat is een titel, die meesterlaad de hoofdgedachte van het boek uitdrukt.

* * *

De opgang, dien deze roman blijkens zijn herdrukken en vertalingen maakt, kan ik verstaan.

Zuster SNOFLINGA teekent hier de roerselen en stemmingen van vrouwelijk zielbeweeg zóo subtiel en zóo heel subjectief, dat men wel moet aannemen, dat zij zelf ze doorleefd heeft. En niet minder dan van deze teekening, gaat ook van den geestigen, met verrassende concontrasten spelenden humor van hooge distinctie, waarmee zij, de zoo innig voelende, haar eigen droefheid omsluiert, — een machtige bekoring uit. Daarbij doen al die kleine, door het boek kwistig verspreide, frissche trekjes uit het zelf waargenomen, oostersche leven, denken aan 'n met versche exotische bloemen gedresseerden feestdisch. En ten laatste is de opgang dien dit boek maakt, ook hieruit te verklaren, dat de hoofdpersoon, de onder het onvoorwaardelijk gebod van het heilig moeten in haar lijden en strijden volhoudende, tot blijde overwinning komende vrouw, den lezer een opwekkend en bemoedigend voorbeeld van streven naar eigen verzedelijking biedt.

Het mondaine jonge vrouwtje, dat haar »geheele leven getracht had het onaangename te ontgaan« en bij dit stellen van den »lust« als laatste doel en hoogste goed verongelukt was, schrijft in een der laatste brieven uit HIROSHIMA aan haar trouwe kameraad: »Ik ben niet van plan zendelinge of heilsoldaat te worden, maar met Gods hulp zal ik helpen waar ik kan en m'n wachtwoord zal zijn: »Troost voor de eenzamen«.

En ook schrijft zij dan:

»Ik heb eindelijk ingezien dat God zelfs 'n klein gebroken menschje zooals ik, waardig gekeurd heeft als Zijn werktuig te gebruiken, en iederen dag heft mijn gewond en verslagen hart zich tot Hem op in diepe, onuitsprekelijke dankbaarheid«.

* * *

Dit klinkt niet alleen, maar is ook vroom. En toch is het niet Christelijk-vroom!

Uit niets in dit boek blijkt, dat deze jonge vrouw, na haar morcele bekeering, een Christin is geworden; uit niets blijkt, dat zij Christus als haar Middelaar heeft gevonden.

De Christelijke omgeving der Japansche zendingsschool te HIROSHIMA, waarin zij vier jaren verkeerd heeft, is voor haar niets meer geweest dan een oefenschool in zedelijke zelfopvoeding.

Innerlijk vreemd en vreemd gebleven aan die omgeving, heeft zij haar als het niet-Ik tegenover haar-Ik gesteld en gebruikt om er zich op te oefenen in plichtmatig handelen. Vaak stootte en schokte het tusschen haar en die Christelijke omgeving, maar in het besef van »heilig moeten« heeft zij dat verduurd; en het is nuttig geweest voor de Japansche zendingschool en voor haar zedelijke verbetering.

Dan, ook als zij deze Christelijke omgeving verlaat; als zij met JACK, »den man van het geweten, die met Godsdienst en zoo mag spotten«, en die haar in HIROSHIMA opzocht, trouwt om dan, met hem naar haar vaderland teruggekeerd, bij zijn zorgen voor het hospitaal van ongeneeslijke kinderen, hem te steunen, — heeft Zuster SNOFLINGA geen woord van deernis voor deze van de Christelijke religie en daarmee van de Christelijke zedelijkheid vervreemde.

Hebben soms Christenen Zuster SNOFLINGA van het Christendom vervreemd?

Hoe dit zij, haar zoo mooie boek is 'n *niet-Christelijk* boek.

G.

Officieele Berichten.

Het bestuur der Societas Theologica »Joannes Calvinus" aan de Vrije Universiteit is thans samengesteld als volgt: H. Brouwer, praeses; P. A. Zeilstra, ab-actis; N. Buffinga, fiscus.

't Adres van den ab-actis is: Haarlemmerstraat 103, Amsterdam.

Heden werd door de classis Koevorden, vergaderd te Nieuw-Amsterdam, met algemeene stemmen in de Geref. Kerken beroepbaar gesteld de heer J. Waterink te Schoonoord (Dr.).

Namens het moderamen:

M. B. PARLEVLIET, *scriba.*

Nieuw-Amsterdam, 26 Nov. 1913.

Buitenland.

Engelsch-Indië. Een nederlaag voor Annie Besant. Mrs. Besant, presidente van de Theosophische Vereeniging, en ziel van de »Orde van de Ster in het Oosten", leed onlangs, gelijk wij reeds met een enkel woord mededeelden, een gevoelige nederlaag. In het hooge gerechtshof van Madras werd door den rechter aan Mr. G. Narayan Iyer het recht toegekend om zijne twee zoons weder tot zich te nemen. Mrs. Besant had deze twee jongelingen onder voogdijschap weten te krijgen, en had hun opvoeding en opleiding voor haar rekening genomen. Mrs. Besant nam deze jongelingen mee naar Londen, doch keerde na enkele maanden weer met hen terug naar Indie. De oudste dezer twee, Krishnaenusti, beweerde Mrs. Besant, zou straks als geestelijke leider der wereld, als Messias, optreden. En zij meende dat zij, beter dan de vader, in staat was, om hem voor zijn toekomstig werk op te leiden.

De vader echter dacht er anders over. Hij was ontevreden over het onderwijs dat zijn zoons ontvingen, en beklaagde zich voornamelijk over de zedelijke atmospheer waarin men zijn kinderen deed verkeeren. Zijn aanklacht trof vooral den onderwijzer der jongelingen, Mr. Leadbeater. Hij beschuldigde dezen onderwijzer van wangedrag tegenover zijn zoons. En overmits hetgeen hij in deze had te betuigen, voor de rechtbank te onzedelijk was om het mondeling te doen, zoo schreef hij een gedeelte daarvan uit, en overhandigde dit aan den rechter.

In zijn uitspraak in deze zaak zeide de rechter: dat de bewijzen tot staving van de aanklacht tegen Mr. Leadbeater niet voldoende waren, maar hij sprak ook uit, dat voldoende gebleken was, dat Mr. Leadbeater een onzedelijk persoon was, en ten zeerste ongeschikt om als onderwijzer der jongelingen op te treden en hen onder zijn invloed te hebben. De rechter stemde den vader toe, dat hij een ongewenscht persoon was, voor den omgang met zijn zoons, en gaf den vader het recht zijn zoons weer tot zich te nemen.

De theosophische beweging heeft hierdoor een gevoelige knak gekregen.

Mrs. Besant echter houdt zich aan haar profetie dat Krishnarnusti de komende Messias is, die binnen 20 jaren de wereld uit de duisternis tot het licht zal voeren.

In het Theosophisch Kamp heerscht hieromtrent echter verdeeldheid. Niet allen nemen Annie Besant's zeggen voor waarheid aan. Er dreigt een breuk te komen. In Chicago zijn de Amerikaansche Theosophen in jaarlijksche conventie bijeen geweest en zij stelden zich tegen Mrs. Besant en hare Indische volgelingen, en wilden niet hooren van Krishnurnasti als den komenden Messias. De werkelijke Messias, volgens deze »insurgent"-theosophen, is een Chicago jongeling, wiens naam geheim wordt gehouden. Hij geniet thans een zoodanige opleiding, dat hij straks als geschikt leider van een nieuw geslacht van »übermenschen" kan optreden.

GEMENGD NIEUWS.

Een aartsbisschop voor de rechtbank. De aartsbisschop van Lyon, Kardinaal Couillé, verzond onlangs een herderlijk schrijven, waarin hij de geloovigen zijner diocese het ontvangen en lezen van vier Republiekeinsche couranten verbood. De directie van een dier bladen, de »Tribune" van St. Etienne, klaagde den aartsbisschop daarvoor bij den rechter aan en verlangde eene schadevergoeding van 50,000 francs. De rechtbank voor civiele zaken heeft echter deze eisch afgewezen en den eischer veroordeeld tot het betalen van de kosten van het geding. De gronden waarop deze uitspraak, rust zijn de volgende: Het lezen van een blad is een zuiver individueele aangelegenheid. Ieder moet het voor zich zelven weten wat hij lezen en wat hij niet lezen wil. Het verbod dat de Kardinaal in zaken het koopen en lezen van couranten uitvaardigde, strekt zich slechts uit tot menschen die tot de Roomsch-Katholieke kerk behooren. De burgerlijke rechtbank kan in een dergelijke geloofsaangelegenheid geen vonnis vellen. Bovendien is het niet bewezen, dat door het verbieden van het blad eenige schade geleden is.

Hugenootsche martelaren herdacht. Den 7den September werden in het huis van den voormaligen leider der Camisards Roland, in de nabijheid van Anduze in de Cevennen, nieuwe zalen als Musea ingewijd. Een zaal werd gewijd aan de nagedachtenis van de 101 Hugenootsche predikanten die opgehangen werden, en aan de 60 die tot galeistraf veroordeeld werden. Meer dan 4000 personen waren voor de plechtigheid der inwijding samengestroomd. Aan de vereeniging voor de geschiedenis van het Fransche Protestantisme werden de zalen overgedragen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

BROOD OP HET WATER.

IX.

IN 'T KAMP.

De nacht was, wat het laatste gedeelte betreft, vrij rustig voorbij gegaan. De geneesmiddelen deden een goede uitwerking. Na den maaltijd gevoelde ik mij zoo vermoeid, dat ik moest gaan rusten, en eenige uren vast sliep. Vooraf had ik gezegd hoe men met den kleine moest handelen.

Toen ik na eenige uren ontwaakte, stond de zon reeds hoog aan den hemel. De hoofdman der zigeuners hield bij mijn bed de wacht. Ook hij had een poos rust genoten en zijn vrouw overgehaald later zijn voorbeeld te volgen, terwijl hij nu waakte.

Ik ging naar den zieken knaap, die nu rustig sliep, geheel anders dan een uur of tien geleden en ook een gansch ander voorkomen had. De benauwdheid was trouwens genoegzaam geweken.

»Het gaat best, heer dokter«, sprak de vader tot mij. »Wat is het goed dat ge met mij mee zijt gegaan. Ik had al meer gehoord, dat de nieuwe dokter zoo knap was in het genezen van de menschen. Nu kan ik er bij ondervinding van spreken«.

Het was niet gemakkelijk den man te begrijpen, die Nederlandsche, Duitsche en nog andere woorden soms heel wonderlijk dooreen haspelde. Doch met wat goeden wil was het toch wel te vatten. Ik mocht hem echter zoo niet voort laten gaan en zei:

»Ge bedriegt u, mijn vriend. Ik kan niemand genezen, dat kan God alleen. Ik kan enkel de middelen aanwijzen en ook die zijn ons weer door God gegeven«.

De man zag mij eenigszins verwonderd aan. Het was als betwijfelde hij, of ik zelf wel aan mijn woorden geloofde. Doch ik wilde hem niet in het onzekere laten en ging voort:

»Hoog in den hemel, ver boven zon en maan, woont Een die machtig is, ja, almachtig. Wat Hij wil, dat doet Hij, en wat Hij gebiedt geschiedt. Zegent Hij de middelen die wij den zieke geven, dan werken ze heilzaam en anders niet. Toen ik bij uw kind kwam heb ik Hem in stilte gevraagd, dat mijn middelen het goed mochten doen. Ook heb ik Hem gedankt toen ik zag dat dit gebeurde. En als ge nu erkentelijk zijt jegens mij, breng dan allereerst dank aan God, die de groote Geneesmeester is gelijk ge aan uw kind thans ziet".

Weder zag hij mij verbaasd aan. Hij scheen een oogenblik na te denken en sprak toen:

»Maar hoe kan God van wien gij gesproken hebt, zich met ons bemoeien? Hij is toch de God der Christenen niet waar? En wij zijn geen Christenen. Worden wij onder u zelfs niet somtijds heidens genoemd?"

»Zeker« antwoordde ik, »maar overigens bedriegt ge u zeer, als ge meent, dat wij Christenen een afzonderlijken God hebben. Wij dienen Hem, die den hemel en de aarde gemaakt heeft en alle dingen. Hij heeft ook uit éénen bloede heel het geslacht der menschen geschapen, en daarom is Hij de God en Heere van allen. Hij wil ook aller geluk, maar wil ook dat allen Hem dienen. Want allen zijn voor Hem gelijk en van één geslacht«.

»Ik dacht« zei de zigeuner, die zeer opmerkzaam luisterde, »dat gij Christenen een anderen God hadt dan b.v. de Joden of de Turken. Ik weet zeker, dat mijn voorouders vele goden hadden net als de Chineezen en negers. Maar nu zegt gij, dat het dezelfde God is die over allen regeert. Dus ook over ons? Heeft Hij mijn kleinen jongen genezen?«

»Juist« hernam ik, »en daarvoor mogen wij Hem danken. En ik raad u ernstig«, zoo ging ik voort, »daar gij dien God nog niet kent, Hem te leeren kennen, want Hij is uw Schepper zoowel als de mijne, Hij wil ook uw Vader zijn".

De hoofdman antwoordde niet. Ik begreep, dat al wat hij hoorde hem nieuw en vreemd was.

»Kunt gij lezen?« vroeg ik.

»Ja, maar uw boeken niet. Uit een Duitsche krant kan ik wel eenigszins wijs worden«.

Hier werd ons gesprek afgebroken, daar eenige mannen het opperhoofd wilden spreken. Ik ging weder naar den zieke, die snel beterde, en uit zijn bed mij vroolijk toelachte. Ik dacht, dat ik nu wel gemist kon worden, te meer wijl ook andere zieken op mij wachtten. Na een poos kwam mijn gastheer weer binnen, en ik deelde hem mijn besluit mee om nu zoo spoedig mogelijk te vertrekken. Had hij mij later weer noodig dan zou ik gaarne komen.

Het gezicht van den hoofdman betrok zichtbaar. Hij schudde het hoofd en zei:

»Heer dokter, ge hebt ons een grooten dienst gedaan, dien we nooit betalen kunnen, al geven we u ook nog zoo veel. Maar ge moet nog niet heengaan. Wat moesten we doen, als de kleine weer een» verergerde?«

»Dat heb ik uw vrouw al gezegd, maar ook dat de kans op beterschap gelukkig verreweg de grootste is. Ik heb nog meer zieken, die mij met ongeduld wachten, en de dag is alweer voor een goed deel verstreken. Daarbij kan ik ook niet bij een ziekbed blijven, tot iemand geheel buiten gevaar is. Wij moeten het onze doen, en de zorg voor wat komen kan aan God overlaten«.

Ik maakte mij nu gereed om te vertrekken. Doch het opperhoofd trad nader, en zei heel beleefd, maar ook zeer beslist:

»Heer dokter, dat gaat niet. Eisch wat ge wilt, en we zullen het u geven, als wij kunnen. Maar ge moet hier blijven tot donker. Dan geleid ik u veilig terug«.

»En waarom niet eer?« vroeg ik misnoegd.

»Vreest ge misschien dat ik zal vertellen waar ge u schuil houdt of den weg daarheen en dat dan de veldwachters u komen verjagen? Maar wees gerust: ik zal u niet verklappen. «

»Ik geloof u volkomen«, antwoordde de Zigeuner glimlachend, »maar al zoudt gij het er bij laten, anderen misschien niet. Men kon u zoo lang en zoo veel vragen tot het ten laatste heel moeilijk zou zijn te blijven zwijgen. En het gevolg zou wezen zooals u zeidet. Daarbij, als ik u over dag terug breng, wie staat er mij dan voor in, dat niet deze of gene in stilte mij volgt. Neen dokter, ge moet heusch hier blijven tot den avond. Gij zult het hier niet kwaad hebben«, voegde hij er lachend bij.

HOOGENBIRK.

Ingezonden Stukken.

(Buiten verantwoordelijkheid van de Redactie).

Hoogeachte Redactie!

De ondergeteekende verzoekt U beleefd opname van onderstaand stuk. Bij voorbaat mijn hartelijken dank.

Van tijd tot tijd worden er in Geref. kringen klachten geslaakt vanwege den predikantennood.

Niet alleen worden ze in vergaderingen gehoord en in courantenartikelen besproken, maar in de gemeente des Heeren worden nu en dan die klachten gehoord.

Waar er — zoo vraag ik mijzelf af — werkelijk in de Gereformeerde Kerk predikantennood is, waarom wordt niet voor de minder goedbedeelden een weg ontsloten om tot dat ambt te worden opgeleid?

Ge zult opmerken, dat er tal van wegen en middelen zijn. Gymnasiale beurzen.... Beurzen voor de de Universiteit enz. enz.

Maar weet dan, dat er talrijk veel gezinnen zijn, die, wanneer zoon 13 of 14 jaar oud is, hem naar een kantoor of iets dergelijks zenden. Wanneer hij zich nu werkelijk voor dit ambt geroepen gevoelt, zal dit voor hem geen bezwaar zijn, of liever geen oorzaak om zijn studiën te laten varen.

Toch wordt hij daardoor in groote moeilijkheid gebracht.

Gewoonlijk zal hij geen M. U. L. O. genoten hebben. Dus geheel onbekend met de moderne talen. Wanneer hij dan voor z'n »zakgeld« les neemt in de moderne talen, zal hij op ongeveer 18-jarigen leeftijd vrij goed met de moderne talen enz. op de hoogte zijn. Wil hij dan echter aan de oude talen beginnen, dan komen de bezwaren. De verdienste van dien aard, dat hij niet veel geld misschien kan. De lessen in de oude talen (wanneer hij tenminste goede lessen nemen wil) zijn duur, gewoonlijk *f* 2.50 per uur. Dan komt hij in de moeilijkheid. Zijn studie in de oude talen moet hij uitstellen, en dan.....

Zoo zijn er.....

Talrijk velen wier ernstige lust en begeerte het is 's Heeren kerk als predikant te mogen dienen, maar door de voor hen zoo moeilijke weg verhinderd worden om tot het voorgestelde doel te geraken.

Hopende dat dit stukje er toe mag hebben bijgedragen, dat dit vraagstuk eens ernstig onder de oogen mag worden gezien door hen, die God in de hoogere kringen van ons volk plaatste.

Dankend voor de verleende plaatsruimte teeken ik

Hoogachtend,
J. H. W.

Amsterdam, 15 Nov. 1913.

Geachte Redactie!

Gaarne wil ik met een enkel woord de aandacht van uwe lezers vestigen op de *Gerharda Sibilla Verhoeven-Stichting*, die dit voorjaar te Soestdijk werd geopend, krachtens testamentaire beschikking van wijlen Dr. van Coeverden Adriani.

Deze Stichting is bestemd voor herstellende kranken, die aan een eenvoudig en rustig verblijf behoefte hebben. Opgenomen kunnen worden patiënten, die aan een ernstige ziekte geleden hebben en nog eenigen tijd rustig buiten moeten zijn om geheel op krachten te komen. Ook na ernstige operaties hebben, vooral in de groote steden, vele patiënten meermalen behoefte om nog eenigen tijd van het kalme buitenleven te genieten.

Voorts kunnen enkele chronische, ongeneeslijke kranken opgenomen worden, die niet bepaald bedlegerig of hulpbehoevend zijn, maar toch geregelde verzorging noodig hebben. De inrichting draagt niet het karakter van een ziekenhuis, maar daar de directrice enkele jaren werkzaam was in een der grootste ziekenhuizen van ons land, is zij toch allerzins bekwaam, zoo noodig, enkele medische voorschriften naar behooren ten uitvoer te brengen.

Waar het hier de bedoeling is om voor de Gereformeerden eene Gereformeerde inrichting te hebben en de tarieven zoo laag mogelijk gesteld zijn, mag worden verwacht, dat de beschikbare plaatsen spoedig zullen worden ingenomen. Daarvoor is echter noodig, dat het bestaan van deze inrichting meer algemeen bekend wordt, en dit is de bedoeling van mijn artikel. Nadere inlichtingen worden verstrekt door de Directrice, Mej. van Dorp te Soestdijk.

Met dank voor de plaatsing.

DR. D. SCHERMERS,
Voorz. v. h. Bestuur der Stichting.

Zeist, 27 Oct. 1913.

Gereformeerde Gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: Donkerbroek, A. Terpstra, te Terwispel. — Oud-Loosdrecht, L. van Wijk, te Kromme nie. — Velsen, Dr. J. Hania, te Steenwijk. — Augustinusga—Surhuizum, W. F. S. van Lingen, te Gerkesklooster. — Oudewater, J. C. C. Voigt, te Ouderkerk a/d. IJsel. — Lopik, B. A. Knoppers, cand. te Rotterdam.

AANGENOMEN: Geesteren en Gelselaar, J. Oosterveen, te Paesens (Fr.).

BEDANKT: Engwierum (Fr.), M. P. Pel, te Eestrum. — Ter Aar, W. van 't Sant, te Oosthurg.

Appingedam. De Geref. Kerk alhier hoopt D. V. Woensdag 10 Dec. in een openbare samenkomst, aanvangende 5 uur, met haren geachten leeraar Ds. G. Geerds gedachtenis te vieren van zijn 40-jarige Evangeliebediening.

Nederlandsch Hervormde Kerk.

BEROEPEN: Hoogeveen (toez.), J. Kraay, te Hasselt. — Leerbroek (toez.) en Jaarsveld (toez.), K. van As, te Moerkapelle. — Bergambacht, P. de Looze, te Waarder bij Woerden. — Aardenburg, J. N. Pattist, te IJzendijke. — Groot-Schermer (N.-H.), A. H. Wefers Bettink, te Veldhoven c.a.

AANGENOMEN: Giethoorn, W. C. Posthumus Meijes, te Usselo. — Duisburg—Meiderich, G. H. Lorher, te Nieuw- en St. Joostland. — Amsterdam (vac.-Vos), H. Bakker, te Koudum; (vac.-V. d. Horst), J. Buenk, te Arnhem. — Beemster, P. R. A. van Meurs, te Schagen. — IJzendijke (toez.), J. G. Steenbeek, cand. te Amsterdam. — Lekkerkerk (toez.), J. Slot, te Oosthuizen (N.-H.).

BEDANKT: Hekelingen (toez.), J. G. Steenbeek, cand. te Amsterdam. — Zegveld (bij Woerden), W. Zijlstra, te Groot-Ammers. — Oostwoud, H. G. van Wijngaarden, te Almelo. — Scherpenzeel, G. W. Noordenhout, te Beets.